

چگونگی مقابله با تأمین مالی تروریسم در ایران و اسناد بین‌المللی و نقش رسانه‌ها در اثربخشی آن

تاریخ دریافت: ۱۳۹۷/۸/۲۰

فهیمه یوسف‌وند^۱

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۷/۱۰/۱۴

سید ابراهیم قدسی (نویسنده مسئول)^۲محمد روحانی مقدم^۳

چکیده

تأمین مالی تروریسم جرم بزرگی است که می‌تواند اقتصاد کشورها را تحت تأثیر خود قرار دهد و دارای آثار و تبعات فراوانی در سطح جامعه است. تأمین مالی تروریسم یکی از اشکال سردستگی است که در این زمینه مقررات خاصی در قوانین کیفری ایران وجود دارد. بر این اساس در این پژوهش به روش توصیفی و استفاده از منابع کتابخانه‌ای به بررسی چگونگی مقابله با تأمین مالی تروریسم در ایران و اسناد بین‌المللی و نقش رسانه‌ها در اثربخشی آن پرداخته شد. بنابراین در این پژوهش چگونگی مقابله با تأمین مالی تروریسم در ایران، راه‌های تأمین مالی تروریسم، نحوه مقابله با منابع مالی تروریسم در ایران، قانون مبارزه با تأمین مالی تروریسم و اشکالات وارده، چگونگی مقابله با تأمین مالی تروریسم در اسناد بین‌المللی، نقش رسانه‌ها در اثربخشی مقابله با تأمین مالی تروریسم و الزامات و بایسته‌های رسانه‌ها در مبارزه با تأمین مالی تروریسم بررسی شد. بررسی‌ها نشان داد که جمهوری اسلامی ایران نیز همگام با دیگر کشورها، پدیده پولشویی و تأمین مالی تروریسم را جرم‌انگاری نموده، قانون و مقررات لازم را تهیه و به تصویب مراجع ذی‌صلاح رسانده است و قانون مبارزه با تأمین مالی تروریسم توسط مجلس شورای اسلامی تصویب شد. همچنین نتایج نشان داد که رسانه‌های اجتماعی باید اهمیت سیاسی CTF را با بازتاب صریح اولویت‌های شورای امنیت سازمان ملل و FATF در سیاست‌ها، استراتژی‌ها و گزارش‌های شفافیت خود تشخیص دهند.

کلمات کلیدی: اسناد بین‌المللی، تأمین مالی تروریسم، رسانه‌ها، قوانین ایران.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی

^۱ دانشجوی دکتری گروه حقوق کیفری و جرم‌شناسی، واحد سمنان، دانشگاه آزاد اسلامی، سمنان، ایران.

^۲ دانشیار حقوق جزا و جرم‌شناسی دانشگاه مازندران seyedebrahimghodsi@gmail.com

^۳ استادیار گروه فقه و مبانی حقوق اسلامی، واحد سمنان، دانشگاه آزاد اسلامی، سمنان، ایران.

تروریسم خطری برای کل جامعه بین‌المللی است و نظریه امنیت جمعی نیز بر این باور مبتنی است که صلح تجزیه‌ناپذیر است و خطر بر هم خوردن نظم در هر جای دنیا خطری برای نظم کل جامعه بین‌المللی است. به همین جهت دولت‌ها سعی در مشارکت در نظام امنیت جمعی دارند، چرا که به این صورت منافع حیاتی جامعه بین‌المللی از تهدیدات پیش‌رو حفظ می‌شود (کوشا و نمایان، ۱۳۸۷: ۲۳۷). تعاریف مختلف از تروریسم در بسیاری از موارد دارای نقاط مشترکی می‌باشد و همچنین در بسیاری نیز برداشت‌های متفاوتی از تروریسم وجود دارد که این مسئله حاکی از آمیختگی تروریسم با خوانش‌های متفاوت سیاسی، فرهنگی، اجتماعی و ایدئولوژیک می‌باشد (فروغی و همکاران، ۱۳۹۵: ۸۷). «ترور از ریشه لاتین ترور^۱ به معنای ترس و وحشت گرفته شده است که در فرهنگ سیاسی جهان عبارت است از هرگونه اقدام خصمانه و مخفیانه علیه فرد یا افرادی در حوزه‌ای محدود یا گسترده، با اهداف اقتصادی، کشاورزی، صنعتی، با هدف ایجاد ارباب یا باج خواهی» (متقی و همکاران، ۱۳۹۴: ۸۴).

تروریسم عبارت است از تهدید به استفاده از خشونت اغلب برضد شهروندان برای دستیابی به اهداف سیاسی برای ترساندن مخالفان یا ایجاد نارضایتی عمومی (پورسعید، ۱۳۸۸: ۱۴۹-۱۴۸). بر طبق تعریف بند ۲ کنوانسیون بین‌المللی مبارزه با تامین مالی، تروریسم عبارت است از «ارتکاب هر عمل دیگری به منظور قتل یا ورود لطمه جسمی جدی به یک شهروند یا شخصی که مشارکت فعالی در درگیری مسلحانه ندارد و هدف از ارتکاب چنین عملی، ماهیتاً یا بر اساس شرایط مربوط، ارباب جمعیت یا وادار نمودن یک حکومت یا یک سازمان بین‌المللی به انجام یا خودداری از انجام هر عملی باشد».

قواعد و مقررات بین‌المللی به منظور مبارزه با تامین مالی تروریسم، هنجارها و بایسته‌های بین‌المللی گوناگونی پیش روی کشورهاست. مانند قطعنامه‌های شورای امنیت سازمان ملل متحد و نیز کنوانسیون‌های بین‌المللی متضمن قواعد آمره^۲ الزام آورند و برخی دیگر بایسته‌های اختیاری هستند که به طور هماهنگ توسط گروه‌های مختلفی از کشورها ایجاد شده‌اند (به طور مثال توصیه‌های ویژه هشت گانه گروه اقدام مالی^۳ در مورد مبارزه با تامین مالی تروریسم^۴ در عین حال که در این هنجارهای بین‌المللی، مقررات مشترکی هم وجود دارد ولی دامنه‌ی شمول و قدرت الزام آور هر یک با دیگری متفاوت است. اجرای برخی از آنها مستلزم تصویب قانون‌گذار است ولی در سایر موارد، چنین استلزامی وجود ندارد و از راه‌های دیگر می‌توان آن‌ها را به اجرا گذاشت (سلیمی، ۱۳۸۲: ۲۹).

تحقیقاتی نیز در این زمینه انجام شده است. سمعی اصفهانی (۱۳۹۴) در مقاله‌ای با عنوان "مبارزه با تامین مالی تروریسم در پرتو اسناد بین‌المللی" به بررسی اسناد و کنوانسیون‌های بین‌المللی پرداخته و بیان می‌دارد به منظور مبارزه با تامین مالی تروریسم، هنجارها و بایسته‌های بین‌المللی گونه‌ی پیش‌روی کشورهاست و این قواعد و مقررات بین‌المللی طیف گسترده‌ای دارند. طیبی فرد (۱۳۸۴) در مقاله‌ای خود با عنوان "مبارزه با تامین مالی تروریسم در اسناد بین‌المللی" به بیان گسترده‌ی الزام‌های بین‌المللی و بایسته‌های مبارزه پرداخت و مبنا و سنگ بنای مبارزه با تامین مالی تروریسم را تصویب و اجرای اسناد سازمان ملل متحد دانسته و خاطر نشان کرده است کشورهایی که بیشتر مقررات مربوط به مبارزه

^۱Terror

^۲ jus cogens

^۳ Financial Action Task force (FATF) or Grouped action financier suppressing the financing of terrorism: a hand book for legislative drafting (Washington D.C) international monetary FUND.

^۴ ر.ک. قطعنامه‌های شماره (۲۶۴۵) مجمع عمومی ملل متحد در مورد هواپیما ربایی یا مداخله در امر سفرهای هوایی کشوری

با پولشویی را به تصویب رسانده و به اجرا درآورده‌اند، برای تصویب مقررات اضافی ناظر بر مبارزه با تأمین مالی تروریسم، کمتر دچار اشکال می‌شوند.

یکی از راه‌های مبارزه با پدیده تروریسم، مبارزه با تأمین مالی آن است. به این منظور کشور ایران خود به طور مستقیم یا از طریق سازمان ملل متحد مبادرت به تهیه اسناد و مقرراتی جهت مسدود نمودن راه‌های تأمین مالی تروریسم نموده‌اند بر این اساس در این پژوهش به چگونگی مقابله با تأمین مالی تروریسم در ایران و اسناد بین‌المللی و نقش رسانه‌ها در اثر بخشی آن پرداخته خواهد شد.

مبانی نظری پژوهش

چگونگی مقابله با تأمین مالی تروریسم در ایران

واژه تروریسم اکنون ابعاد گسترده‌تری پیدا کرده و گروه‌های جدایی خواه قومی و ناسیونالیست را در خود جای داده است. تروریسم در ادبیات سیاسی بسیاری از کشورها همواره یک مسئله یا موضوع امنیتی مهم بوده است؛ اما پس از رویدادهای ۱۱ سپتامبر ۲۰۰۱ به یکی از مهم‌ترین جستارها در زمینه امنیت بین‌المللی تبدیل شد. یکی از آثار رویدادهای ۱۱ سپتامبر، دگرگون شدن حوزه اقدامات تروریستی بوده است (سمیعی اصفهانی و همکاران، ۱۳۹۴: ۱۰۸). مهم‌ترین عامل اختلاف که تروریسم را نوع مستقل و جداگانه‌ای از جرم سازمان‌یافته بیان می‌کند، این است که جرم سازمان‌یافته با انگیزه مالی و سودجویی صورت می‌گیرد، ولی اقدامات تروریستی انگیزه‌ی سیاسی یا ایدئولوژیک دارند. با وجودیکه این ضابطه در بسیاری از موارد قابل اعمال است، اما نمونه‌های متعددی که افراد و گروه‌هایی با انگیزه مالی و یا انگیزه سیاسی و مالی به عملیات تروریستی دست می‌زنند را نباید از نظر دور داشت. آل کاپون تروریست معروف، نه تنها کسب و کارهای بزهکارانه، بلکه سیاست‌های شیکاگو را نیز تحت سلطه خود داشت (حکیمی‌ها، ۱۳۸۴: ۶۷).

راه‌های تأمین مالی تروریسم^۱

تأمین مالی تروریسم جرم بزرگی است که می‌تواند اقتصاد کشورها را تحت تأثیر خود قرار دهد و دارای آثار و تبعات فراوانی در سطح جامعه است. آثاری چون تضعیف بخش خصوصی، کاهش اعتماد به بازارهای مالی، کاهش درآمد دولت، تقویت منابع و شبکه مالی مجرمین و غیره. از این میان می‌توان یکی از مهم‌ترین آثار مخرب آن را بر بانک‌ها و مؤسسات مالی کشور دانست (رییس‌پور و مغفوری فرسنگی، ۱۳۹۶: ۳۹).

سیستم‌های نقل و انتقال غیررسمی پول (IFT) هم اکنون در بسیاری از نقاط جهان رواج دارند، «حواله» یکی از این سیستم‌هاست که به نام‌های مختلف در برابر جهان مورد استفاده قرار می‌گیرد. البته، باید میان سیستم حواله و اصطلاح عام «حواله» تفاوت قائل شد. اصطلاح «حواله» دربانکداری عربی، برای یک نوع نقل و انتقال بانکی پول به کار می‌رود. اما سیستم حواله، به نقل و انتقال غیررسمی پول از یک محل به محل دیگر به وسیله‌ی افرادی اطلاق می‌شود که «حواله دار» (Hawaladar) نامیده می‌شوند. در این نقل و انتقال، ماهیت معامله و کشورهای مبدأ و مقصد اهمیتی ندارند و سیستم حواله، بیشتر به وسیله‌ی کارگران مهاجر ساکن کشورهای صنعتی مورد استفاده قرار می‌گیرد (طیبی فرد، ۱۳۸۲: ۸۹). گروه‌های تروریستی ماهیتا همواره با جرم و جنایت سر و کار داشته‌اند، اما به‌ویژه پس از پایان جنگ سرد و فروپاشی شوروی و اضمحلال بلوک شرق که گروه‌های تروریستی را از یک منبع قابل توجه مالی و پشتیبان عظیم ایدئولوژیک محروم نمود، این گروه‌ها برای تأمین منابع مالی مورد نیاز خود، به طور گسترده به جرایم سازمان‌یافته

^۱provides or collects funds

فراملی یا به همکاری و تعامل با چنین سازمان‌هایی از جمله کارتل‌های قاچاق اسلحه و مواد مخدر گرایش پیدا کردند (بقایب‌هامانه، ۱۳۸۰: ۷۲۶).

به نقل از العالم "عدنان عرعور" مفتی تکفیری- سلفی عربستان در پاسخ به اتهامات شماری از رسانه‌های این کشور مبنی بر جمع کمک‌ها برای گروه‌های تروریستی، تاکید کرده که موسسه "السلام" که تحت نظارت وی فعالیت می‌کند، همچنان به جمع‌آوری کمک‌های داوطلبانه (برای تروریست‌ها) می‌پردازد و هر کسی که مردم را بر منع ارسال کمک‌ها (به تروریست‌ها) برمی‌انگیزاند، فردی خبیث، فاسد و یاور دشمن به شمار می‌آید.

در بعضی از موارد تروریست‌ها در کسب و کارهای مالی فعالیت می‌کنند تا بتوانند راحت‌تر پول جابه‌جا کنند. این گروه‌ها معمولاً در مشاغلی که پول نقد فراوان در آن گردش می‌کند و به صدور فاکتور نیاز ندارد مانند رستوران‌ها، خدمات تاکسی تلفنی و... فعالیت می‌کنند. تروریست‌ها با زیرکی از فعالیت‌های کم ارزش ولی پرسود برای تامین مالی عملیاتشان استفاده می‌کنند. شبکه‌های تروریستی اغلب از سازمان‌های خیریه در مناطق پرخطر و کمتر توسعه‌یافته‌ی دنیا برای پیشبرد اهداف خود استفاده می‌کنند. این گروه‌ها با پوشش امور خیریه در این مناطق اقدام به جذب منابع مالی و نیروی انسانی می‌کنند (علوی لنگرودی، ۱۳۸۷: ۶۶).

اقدام به قاچاق مواد مخدر برای تامین هزینه‌های مالی تروریسم، باعث ایجاد مفهوم «نارکو تروریسم» در عرصه مبارزه با تروریسم گردیده است (کارگری، ۱۳۹۰: ۲۵۸). تولید و قاچاق مواد مخدر، نان تروریسم است. به نظر می‌رسد چالش مواد مخدر به چالش تروریسم گره خورده است. تروریسم از زرع و قاچاق مواد مخدر به عنوان منبع عایداتی جهت تهیه جنگ‌افزار و اجاره نیروی انسانی استفاده می‌کند (ویسی و محمدی‌نژاد، ۱۳۹۵: ۱۱۳). امروزه تولید و قاچاق سلاح‌های گرم، نه تنها منافع غیرقانونی کلانی را عاید گروه‌های سازمان‌یافته جنایتکار می‌کند، بلکه در تقویت این گروه‌ها و سایر گروه‌های جنایتکار، به ویژه تروریست‌ها و همچنین تقویت افراد جنایتکار نقش اساسی دارد (سلیمی، ۱۳۸۳: ۱۰۲). در حقوق داخلی ایران، صادر کردن، وارد کردن و سایر عناوین مجرمانه مرتبط با سلاح و مهمات مانند نگهداری کردن و مخفی کردن، خرید و فروش، حمل و نقل، به صورت فردی و گروهی مدنظر قانونگذار قرار گرفته است در حالی که آن چه در مهم‌ترین سند بین‌المللی راجع به تسلیحات یعنی پروتکل پالمو قابل مشاهده است، ارتکاب قاچاق سلاح و مهمات به صورت سازمان‌یافته می‌باشد (موذن، ۱۳۹۰: ۲).

پس از نفت، قاچاق آثار باستانی به مهم‌ترین منبع تامین درآمد نیروهای داعش تبدیل شده است. بسیاری از اشیاء تاریخی به ارزش میلیون‌ها دلار به آسانی در بازارهای سیاه یا از طریق اینترنت به فروش می‌رسند. این آثار ابتدا توسط واسطه‌هایی در ترکیه و لبنان خریداری شده و سپس دلال‌ها این آثار را به مجموعه‌دارانی در اروپا یا آمریکا می‌فروشند. به این ترتیب منشاء تهیه عتیقه‌ها پنهان می‌ماند.

سود سرشار ناشی از قاچاق انسان موجب شده گروه‌هایی که در امر قاچاق مواد مخدر و اسلحه فعالیت می‌کنند نیز فعالیت‌های خود را تغییر داده، در کار قاچاق انسان وارد شوند هر ساله تعدادی از زنان و کودکان از ایران به کشورهای حاشیه خلیج فارس و پاکستان قاچاق می‌شوند و در آن‌جا مورد بهره‌کشی به ویژه بهره‌کشی جنسی قرار می‌گیرند. علاوه بر این، قاچاقچیان همه ساله افرادی را از افغانستان و پاکستان به منظور فعالیت در کارهای مختلف به ایران قاچاق می‌کنند. همچنین ایران کشور محل ترانزیت است و قاچاقچیان برای عبور طعمه‌های خود به کشورهای حاشیه خلیج فارس و اروپا از مسیر ایران می‌گذرند (حبیب‌زاده و همکاران، ۱۳۸۸: ۱۰۲).

برخی دولت‌ها از گروه‌های تروریستی به عنوان ابزار سیاست خارجی و برای تضعیف دشمنان خود استفاده می‌کنند؛ بی‌شک این رابطه تا زمانی ادامه پیدا خواهد کرد که اهداف دولت حمایت‌کننده و گروه‌های حمایت‌شونده تامین شود

شمس ناتری و اسلامی، ۱۳۹۴: ۲۷۳). به عنوان مثال، اهمیت نفت عربستان برای آمریکا سبب شده است که ایالات متحده نه تنها چشم خود را بر اقدامات عربستان ببندد، بلکه از اقدامات این کشور نظیر حمله به یمن نیز پشتیبانی کند

نحوه مقابله با منابع مالی تروریسم در ایران

جمهوری اسلامی ایران نیز همگام با دیگر کشورها، پدیده پولشویی و تامین منابع مالی تروریسم را جرم انگاری نموده، قانون و مقررات لازم را تهیه و به تصویب مراجع ذی صلاح رسانده است.

۱. تصویب قانون مبارزه با تامین مالی تروریسم

قانون مبارزه با تامین مالی تروریسم، در جلسه علنی ۱۳ بهمن ۱۳۹۴ مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۱۳/۱۲/۱۳۹۴ به تایید شورای نگهبان رسیده و در تاریخ ۱۳۹۴/۱۲/۲۷ توسط رییس جمهور برای اجرا ابلاغ شد. قانون اصلاح قانون مبارزه با تامین مالی تروریسم در واقع اصلاحیه‌ای بر قانون مبارزه با تامین مالی تروریسم به منظور پیوستن ایران به گروه ویژه اقدام مالی است، نیز در جلسه علنی روز یکشنبه ۱۳۹۷/۴/۳۱ مجلس شورای اسلامی تصویب شد.

۲. تصویب لایحه پیوستن به کنوانسیون مقابله با تامین مالی تروریسم (CFT)

کنوانسیون بین‌المللی مقابله با تامین مالی تروریسم (Combating the Financing of Terrorism) یا CFT یک کنوانسیون بین‌المللی است که در سال ۱۹۹۹ به منظور مقابله با تامین مالی تروریسم توسط سازمان ملل متحد تصویب شده است. ایران برای این که از لیست سیاه FATF (کارگروه اقدام مالی) خارج شود، باید در کنوانسیون CFT عضو شود. لایحه‌ی الحاق به این کنوانسیون، در جلسه ۹۷/۳/۸ کمیسیون امنیت ملی، مورد بحث و بررسی قرار گرفت و با اصلاحاتی با اکثریت آرا به تصویب رسید. در تاریخ ۲۰ خرداد ماه ۹۷، مجلس شورای اسلامی تصمیم به «مسکوت ماندن» لایحه الحاق ایران به کنوانسیون مبارزه با تامین مالی تروریسم (CFT) به مدت دو ماه گرفت. نمایندگان مخالف لایحه الحاق ایران به کنوانسیون مبارزه با تامین مالی تروریسم با ارائه طوماری که به گفته آنان توسط هزاران نفر امضا شده بود خواستار توقف رای گیری شدند.

۳. تصویب لایحه الحاق ایران به کنوانسیون مبارزه با جرائم سازمان یافته (پالرمو)

کنوانسیون سازمان ملل متحد برای مبارزه با جرائم سازمان یافته فراملی، در تاریخ ۲۱ دسامبر سال ۲۰۰۱ در شهر پالرمو در ایتالیا به تصویب رسید و در تاریخ ۲۹ سپتامبر سال ۲۰۰۳ برای کشورهای عضو سازمان ملل متحد لازم الاجرا شد و تاکنون ۱۸۰ کشور آن را پذیرفته‌اند این کنوانسیون همانطور که از نامش پیداست، گاهی در جمعیت مبارزه با جرائم سازمان یافته فراملی و تشخیص کشورهای عضو برای مصادیق آن برای جدی بودن مشکلات ناشی از جرائم فراملی است. در متن این کنوانسیون موارد متعددی از مفاسد مالی که جنبه فراملی نیز دارند، مورد تأکید که یکی از مهمترین موارد آن مبارزه با پولشویی است و در ماده ۷ این کنوانسیون به تفصیل به آن پرداخته است.

لایحه الحاق ایران به کنوانسیون پالرمو در ۴ بهمن ۱۳۹۶ به صحن علنی مجلس آمد و کلیات و جزئیات آن به تصویب رسید. به دلیل مخالفت شورای نگهبان با برخی از بندهای این لایحه، نمایندگان مجلس شورای اسلامی در دو مرتبه به اصلاح ایرادات شورای نگهبان پرداختند. لایحه مزبور مجدداً در مورخه ۱۵ مهر ۱۳۹۷ در مجلس به رأی گذاشته شد که با ۱۴۳ رای موافق و ۱۳۰ رای مخالف و ۵ رای ممتنع به تصویب رسید.

۴. تصویب کنوانسیون سازمان کنفرانس اسلامی جهت مبارزه با تروریسم بین‌المللی

قانون الحاق به کنوانسیون فوق الذکر در تاریخ ۱۳۸۰/۳/۲۱ در مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۱۳۸۷/۱۰/۷ بعد از گذشت هفت سال از سوی مجمع تشخیص مصلحت نظام موافق با مصلحت نظام تشخیص داده شد، در حکم قانون داخلی تلقی می‌شود.

۵. تصویب قانون مبارزه با پولشویی

قانون مبارزه با پولشویی مشتمل بر دوازده ماده و هفت تبصره در جلسه علنی روز سه‌شنبه ۲ بهمن ۱۳۸۶ مجلس شورای اسلامی تصویب شد و در تاریخ ۱۷ بهمن ۱۳۸۶ به تأیید شورای نگهبان رسید. این قانون به موضوعاتی از قبیل: معرفی جرم پولشویی به عنوان جرمی مستقل، ایجاد و راه‌اندازی شورای عالی مبارزه با پولشویی زیر نظر وزارت اقتصاد و دارایی می‌پردازد. قانون اصلاح قانون مبارزه با پولشویی نیز در واقع اصلاحیه‌ای بر قانون مبارزه با پولشویی به منظور پیوستن ایران به گروه ویژه اقدام مالی است. این لایحه در تاریخ ۲۲ آبان سال ۹۶ توسط رئیس جمهور به مجلس شورای اسلامی ایران ارسال گردید.

۶. آیین نامه اجرایی قانون مبارزه با پولشویی

آیین نامه اجرایی قانون مبارزه با پولشویی مصوب ۱۳۸۸/۹/۱۱، در این آیین نامه اجرایی در مواد ۳۸، ۳۷، ۲۰، ۱۹، و ۴۵ به بحث تأمین مالی تروریسم اشاره شده است، به عنوان مثال در ماده ۲۰، آیین نامه اجرایی مبارزه با پولشویی آمده است «دستگاه‌های مسئول نظارت بر اشخاص مشمول (از قبیل بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، بیمه مرکزی جمهوری اسلامی ایران، سازمان بورس و اوراق بهادار، سازمان بازرسی کل کشور، سازمان ثبت اسناد و املاک کشور، اتحادیه‌های صنفی و سازمان اوقاف و امور خیریه)، موظفند در بازرسی‌های معمول خود رعایت مقررات مبارزه با پولشویی و تأمین مالی تروریسم را مدنظر قرار داده و نسبت به رعایت و یا عدم رعایت آن اعلام نظر نمایند».

۷. تشکیل واحد اطلاعاتی مالی (FIU)

مرکز اطلاعات مالی، مرکزی ملی می‌باشد که مسئولیت دریافت، تجزیه و تحلیل گزارشات تراکنش‌های مشکوک و سایر اطلاعات مربوط به پولشویی، جرایم منشاء مرتبط و تأمین مالی تروریسم و ارسال نتایج به دست آمده به مراجع ذیصلاح را بر عهده دارد. در ماده ۳۸ آیین نامه اجرایی قانون مبارزه با پولشویی این مرکز، واحدی متمرکز، مستقل و تحت نظر دبیرخانه شورای عالی مبارزه با پولشویی بود که مسوولیت دریافت، تجزیه و تحلیل و ارجاع گزارش‌های معاملات مشکوک به مراجع ذیربط را برعهده داشت، اما این امر مطابق ماده ۸ قانون اصلاح مبارزه با پولشویی به عهده شورای است که زیر نظر وزارت اقتصاد و امور دارایی فعالیت می‌کند.

۸. تشکیل شورای عالی مبارزه با پولشویی

براساس ماده ۴ قانون مبارزه با پولشویی، به منظور هماهنگ کردن دستگاه‌های ذیربط در امر جمع‌آوری، پردازش و تحلیل اخبار، اسناد و مدارک، اطلاعات و گزارش‌های واصله، تهیه سیستم‌های اطلاعاتی هوشمند، شناسایی معاملات مشکوک و به منظور مقابله با جرم پولشویی، شورای عالی مبارزه با پولشویی به ریاست و مسوولیت وزیر امور اقتصاد و دارایی و با عضویت وزراء صنعت، معدن و تجارت، اطلاعات، کشور و رئیس کل بانک مرکزی تشکیل گردید.

۹. آیین نامه قانون مبارزه با تأمین مالی تروریسم

هیئت وزیران در جلسه ۱۳۹۶/۸/۷ به پیشنهاد مشترک وزارتخانه‌های امور اقتصادی و دارایی، دادگستری و اطلاعات و تأیید رییس قوه قضاییه و به استناد ماده (۱۷) قانون مبارزه با تأمین مالی تروریسم - مصوب ۱۳۹۴-، آیین‌نامه اجرایی قانون یادشده را تصویب کرد. براساس ماده (۱۷) قانون مبارزه با تأمین مالی تروریسم - مصوب ۱۳۹۴-، آیین‌نامه اجرایی این قانون ظرف مدت شش ماه پس از ابلاغ این قانون می‌بایست توسط وزرای امور اقتصادی و دارایی، دادگستری و اطلاعات تهیه و پس از تأیید رییس قوه قضاییه به تصویب هیئت وزیران برسد. از آنجا که قانون مذکور در تاریخ ۲۷/۱۲/۱۳۹۴ توسط رییس‌جمهور ابلاغ شد وزارت امور اقتصادی و دارایی طبق نامه ۲۲/۹/۱۳۹۵، مصوبه جلسه بیست و هفتم شورای عالی مبارزه با پولشویی در خصوص متن مورد نظر وزرای امور اقتصادی و دارایی، دادگستری و اطلاعات راجع به آیین‌نامه فوق را که به تأیید رییس قوه قضاییه نیز رسیده جهت تصویب هیئت وزیران ارسال کرد.

قانون مبارزه با تأمین مالی تروریسم و اشکالات وارده

با کمال تعجب در متن قانون و در بند الف از ماده یک عبارت «اقدام خشونت‌آمیز آگاهانه علیه افراد دارای مصونیت قانونی» را به کار برد و آن را مصداقی از اعمال تروریستی دانست که این مهم خود نیز قابل پذیرش است، ولی سوال اینجاست، افرادی که دارای مصونیت قانونی نیستند چه؟ چنین رهیافتی نه با استانداردهای بین‌المللی و نه با عقل سلیم مطابقت ندارد. در ماده ۲ از کنوانسیون مقابله با تأمین مالی تروریسم عبارت "افراد غیر نظامی" و "هر فردی که سهم فعالی در خصومت‌ها طی منازعات مسلحانه نداشته باشد" را آورده است. به نظر می‌رسد یک اشتباه یا برداشت غلط از مفهوم عبارات فوق باعث تصویب قانون ایران به این شکل شده است. با کمی تعمق در متن کنوانسیون به این نتیجه می‌رسیم که منظور قانونگذار ما نیز اشخاص غیرنظامی یا همان عامه مردم و شهروندان عادی هستند.

از سوی دیگر اگرچه یک رزمنده عمل خشونت‌باری (جنگ) را علیه دولت خارجی انجام می‌دهد و قصد او هم تاثیرگذاری بر سیاست و خط‌مشی دولت متخاصم است، اما این عمل را نمی‌توان تروریستی به حساب آورد؛ چون او با رزمندگان دولت مقابل جنگیده است نه با شهروندان عادی. در حقوق جنگ، این عبارت به این صورت گفته می‌شود، "رزمنده کسی است که می‌تواند بکشد و می‌تواند کشته شود" یعنی اگر بکشد، تروریست نیست و اگر کشته شود، قاتل او تروریست محسوب نمی‌شود. البته این ایراد وارد بر نگارش قانون مبارزه با تأمین مالی تروریسم، در لایحه اصلاح این قانون مرتفع شد.

تروریست‌ها سعی می‌کنند برای اقدامات خود توجیهی داشته باشند. غالب تروریست‌ها خود را انسانی نوع دوست که براساس اعتقادات و در راستای تحقق عدالت و براندازی ظلم قیام کرده‌اند، معرفی می‌کنند. در ماده یک لایحه مبارزه با تروریسم، عبارت «جهت تاثیرگذاری بر خط‌مشی، تصمیمات و اقدامات دولت جمهوری اسلامی ایران، سایر کشورها و سازمان‌های بین‌الدولی» به عنوان انگیزه مورد توجه قرار گرفته است (حبیب‌زاده و حکیمی‌ها، ۱۳۸۶: ۶۸-۶۷). و اینکه اساساً اقدامات خشونت‌آمیز نظامیان علیه یکدیگر در زمان جنگ، تیراندازی یک سارق در حین سرقت، خشونت در جنگ‌های خیابانی، آدم‌ربایی با انگیزه‌ی شخصی از اقدامات تروریستی متمایز هستند. اعمالی مانند هواپیماربایی، خرابکاری، آدم‌کشی، گروگانگیری، تهدید، بمب‌گذاری و تیراندازی در صورت داشتن انگیزه‌های سیاسی، اقدامات تروریستی شناخته می‌شوند. بنابراین نمی‌توان به هرگونه تیراندازی، قتل یا تهدید عنوان تروریسم اطلاق کرد و از همین رو تروریسم را نمی‌توان صرفاً با تعریف اقدامات ارتكابی تعریف کرد و بلکه شناسایی عوامل دیگری چون هدف و انگیزه‌ی اقدام ارتكابی برای تعریف تروریسم ضروری می‌باشد (امین‌زاده، ۱۳۸۰: ۸۴). این نظرات خود گواه بر این مدعاست که منظور قانونگذار همان انگیزه مجرمانه بوده است؛ همانطور که در قانون جرم سیاسی از معیار ذهنی پیروی کرده و وجود انگیزه اصلاح امور کشور را شرطی برای تحقق عنوان مجرمانه دانسته است به نظر می‌رسد در بحث اعمال

تروریستی نیز این معیار مدنظر بوده است. البته همانطور که پیش‌تر گفته شد در بند (پ) از همین ماده صرفنظر از انگیزه مرتکب و صرف ارتکاب اعمال مذکور در ذیل این بند را مکفی برای تروریستی دانستن عمل مزبور می‌داند که نشان‌دهنده‌ی این مهم است که مقنن در رابطه با این عمل مجرمانه از نظریه‌ی مختلط بهره برده، ولی به نظر می‌رسد که برای تروریستی دانستن عمل بدون در نظر گرفتن انگیزه نیاز به تصریح قانونگذار می‌باشد. البته ذکر این نکته بجاست که قانونگذار در قانون مجازات اسلامی و در کتاب حدود، در ماده ۲۷۹ در تبیین و توصیف جرم محاربه نیز «انگیزه» را به نوعی شرط دانسته و کسی را که «با انگیزه‌ی شخصی به سوی یک یا چند شخص خاص سلاح بکشد...» محارب محسوب نکرده است.

جرم‌انگاری و معرفی اقدامات تروریستی به عنوان یک جرم مشخص و تعیین نمودن مجازاتی خاص برای این‌گونه اقدامات، یکی از مهم‌ترین اقدامات پیشگیرانه و مبارزه‌ی حقوقی با تروریسم است (شریفی طرازکوهی و شبستانی، ۱۳۹۰: ۳۱). این رویکرد بیشتر به دنبال ریشه‌یابی تروریسم بوده و همواره نیز برسر آن اختلافاتی وجود داشته است. این اختلاف بیشتر بر سر اقدامات تروریستی و اقدامات آزادی‌بخش نمود داشته است (عبدالله‌خانی، ۱۳۸۶: ۲۲۳-۲۲۱). برخی دولت‌ها می‌کوشند برچسب تروریسم را وارونه بنمایانند. اینجاست که یکی از دشواری‌های مفهومی سترگ نسبت به تروریسم پیش می‌آید، چه گروه‌هایی که تروریست خوانده می‌شوند، اگر با پشتیبانی برخی دولت‌ها همراهی نمی‌شدند، پیکار با آن‌ها راحت‌تر و چالش مفهومی اقدام‌های خشونت‌آمیز آن‌ها کمتر بود، ولی هنگامی که برخی دولت‌ها، گروهی را تروریست می‌نامند و برخی دیگر، همان گروه را شهادت‌طلب یا آزادی‌خواه می‌دانند؛ جدا از اینکه گروه درباره خود چه داورای دارد، نشان می‌دهد برچسب‌زنی و برچسب‌کنی، هر دو از سوی دولت و قانون انجام می‌شود (عالی‌پور، ۱۳۸۹: ۱۳۸-۱۳۹).

چگونگی مقابله با تأمین مالی تروریسم در اسناد بین‌المللی

در حال حاضر مجموعه‌ای از اسناد بین‌المللی وجود دارند که به موجب آن‌ها کشورها متعهد و مکلف به مبارزه با تروریسم می‌باشند، می‌توان مهم‌ترین الزام‌های بین‌المللی موجود را در چند مبحث طبقه‌بندی نمود:

۱- اقدامات سازمان ملل متحد ۲- کنوانسیون‌های بین‌المللی ۳- اقدامات گروه ویژه مالی

۱. اقدامات سازمان ملل متحد

با بررسی و مطالعه‌ی قطعنامه‌های شورای امنیت به ویژه قطعنامه‌ی ۱۳۷۳، می‌توان دو جنبه از تلقی شورای امنیت نسبت به تروریسم را دریافت (طیبی فرد، ۱۳۸۴: ۲۶۴):

اول- شورای امنیت طی بند سوم قطعنامه ۱۳۷۳، هر نوع عمل تروریستی بین‌المللی را به عنوان تهدیدی علیه صلح و امنیت بین‌المللی توصیف می‌کند. نتیجه‌ی حقوقی این توصیف آن است که در صورت لزوم شورای امنیت می‌تواند اقدامات دسته جمعی (یا ضمانت‌اجراه‌های) مقرر در فصل هفتم منشور را به مورد اجرا گذارد. به عبارت دیگر، تصمیماتی که شورای امنیت در این اوضاع و احوال اتخاذ می‌نماید، به موجب مواد ۲۵ و ۲۸ منشور برای تمامی کشورهای عضو ملل متحد امری و الزام آور است.

دوم- اقدامات دسته جمعی که شورای امنیت در واکنش به تروریسم (به عنوان تهدید علیه صلح و امنیت بین‌المللی) تجویز می‌کند، مستلزم اقدام کشورها علیه اشخاص، گروه‌ها، سازمان‌ها و دارایی آن‌هاست. به طور معمول در این گونه موارد، دستورهای شورای امنیت، متوجه و ناظر بر اعمال و سیاست‌های دولت‌هاست.

شورای امنیت سازمان ملل متحد در روز پنجشنبه ۲۸ مارس (هشتم فروردین) به اتفاق آرا با ۱۵ رای موافق قطعنامه ۲۴۶۲ در مورد مقابله با تأمین مالی تروریسم را تصویب کرد. این قطعنامه شامل یک مقدمه و ۳۸ بند است. در این قطعنامه که به پیشنهاد ژان ایو لودریان، وزیر امور خارجه فرانسه که کشورش ریاست شورای امنیت را برعهده گرفته است ارائه شده، آمده است: با تأکید بر قطعنامه ۱۳۷۳، دولت‌ها باید با هر وسیله‌ای، بودجه‌ای که به صورت مستقیم یا جمع‌آوری شده برای انجام اقدامات تروریستی تأمین می‌شود یا اطلاع دارند که برای این منظور مورد استفاده قرار می‌گیرد را تحت قوانین کیفری قرار دهند. در این قطعنامه، بند ۴ اجرایی، قویا از کشورها درخواست شده است تا استانداردهای «گروه ویژه اقدام مالی (FATF)» در رابطه با تأمین مالی تروریسم، مبارزه با پولشویی و گسترش تسلیحاتی و یادداشت‌های تفسیری آن را اجرا کرده و همچنین در بند ۱۴ اجرایی، از دولت‌ها می‌خواهد تا تمام حوزه‌های اقتصادی که می‌توانند بالقوه و غیر مستقیم به تأمین مالی تروریسم کمک کنند را بررسی نمایند.

راهبرد جهانی ملل متحد برای مبارزه با تروریسم در ۸ سپتامبر ۲۰۰۶ توسط مجمع عمومی سازمان ملل متحد به تصویب رسیده است. راهبرد مزبور یک ابزار منحصر به فرد برای پیشبرد تلاش‌های ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی برای مبارزه با تروریسم است. پایه و اساس این راهبرد، بسیاری از عناصر پیشنهاد شده توسط دبیر کل در گزارش خود در تاریخ ۲ می ۲۰۰۶ به نام "متحد علیه تروریسم: توصیه‌هایی برای یک استراتژی جهانی ضد تروریسم" است. مجمع عمومی هر دو سال یک بار این راهبرد را بررسی می‌کند

۲. کنوانسیون‌های بین‌المللی

متن کنوانسیون بین‌المللی مبارزه با تأمین مالی تروریسم در تاریخ ۹ دسامبر ۱۹۹۹ در نشست چهارم عمومی سازمان ملل متحد در قالب قطعنامه ۱۰۹ / ۵۴ به تصویب رسیده است. مطابق بند ۱ ماده ۲۵، کنوانسیون از ۱۰ ژانویه ۲۰۰۰ تا ۳۱ دسامبر ۲۰۰۱ در مقرسازمان ملل متحد برای امضا توسط دولت‌ها مفتوح بوده است. کنوانسیون راجع به تطهیر، بازرسی، توقیف، و مصادره درآمدهای ناشی از جرم شورای اروپا، این کنوانسیون در سال ۱۹۹۰ در استراسبورگ و با الهام از ماده ۳ کنوانسیون ۱۹۸۸ وین، به جرم انگاری پولشویی پرداخته و همانند کنوانسیون پالرمو دایره آن را گسترده تر از درآمدهای ناشی از قاچاق مواد مخدر دانسته است. برای تقویت مبارزه با پولشویی در این کنوانسیون تدابیری از قبیل لزوم همکاری در تحصیل دلیل، انتقال اطلاعات به دولت دیگر بدون تقاضای آن دولت، اتخاذ تکنیک‌های تحقیقاتی و رفع مقررات مربوط به رازداری حرفه‌ای در بانک‌ها و مؤسسات اقتصادی، تدابیر موقتی از قبیل مسدود کردن حساب‌های بانکی و توقیف اموال جهت جلوگیری از انتقال آن‌ها و سرانجام مصادره عواید جرم یا اموال معادل آن و وسایل مورد استفاده در ارتکاب جرم پیش‌بینی شده است.

۳. اقدامات گروه ویژه مالی

ساختار FATF بر چهار محور مجمع، رئیس، گروه راهبردی و دبیرخانه استوار است. گروه ویژه اقدام مالی به صورت یک کارگروه تخصصی در درون سازمان همکاری و توسعه اقتصادی (OECD) جای گرفته و دبیرخانه آن نیز در محل دفتر مرکزی این سازمان در شهر پاریس واقع شده است. از آنجایی که استانداردهای FATF در سال ۲۰۰۵ با نفوذ کشورهای موسس این گروه در سازمان ملل، مورد استناد این سازمان قرار گرفته و در قطعنامه ۱۶۱۷ شورای امنیت آورده شده است، لذا، لزوم اجرای توصیه‌های ۴۹ گانه گروه ویژه اقدام مالی از طریق قطعنامه ۱۶۱۷ به کشورهای عضو اکیداً توصیه شده است. در سال ۲۰۰۸، مسئله تأمین مالی فعالیت‌های اشاعه‌ای و تسلیحات کشتار جمعی شیمیایی و اتمی به‌عنوان دیگر مأموریت‌های این گروه در فهرست کارشناسی‌های FATF قرار گرفت. در واقع پس از اوجگیری

پرونده هسته ای ایران در سال ۲۰۰۸ به بهانه مقابله با سلاح‌های کشتار جمعی این وظیفه نیز به وظایف قبلی FATF افزوده شد.

نقش رسانه‌ها در اثربخشی مقابله با تأمین مالی تروریسم

دسترسی گسترده و ناشناس ماندن به اینترنت و به ویژه گسترش سریع رسانه‌های اجتماعی، توسط گروه‌های تروریستی برای جمع‌آوری بودجه از افراد دلسوز در سطح جهان مورد سوء استفاده قرار گرفته است و نشان دهنده آسیب پذیری فزاینده درین حوزه است. شبکه‌های اجتماعی به طور گسترده توسط سازمان‌های تروریستی برای پخش تبلیغات تروریستی خود و دسترسی جهانی به هواداران مورد استفاده قرار می‌گیرند. همچنین از شبکه‌های اجتماعی برای هماهنگی فعالیت‌های جمع‌آوری کمک‌های مالی استفاده می‌شود. طرح‌های جمع‌آوری سرمایه در مقیاس بزرگ و به خوبی سازمان یافته ممکن است شامل چندین هزار حامی مالی شود و ممکن است مبلغ قابل توجهی پول نقد را جمع کند. سازمان‌های تروریستی اکنون می‌توانند از طریق ارتباط تصویری با مخاطبان، از طریق گفتگو و نیز از طریق شبکه‌های اجتماعی (مانند فیس بوک، توئیتر و اینستاگرام) به مخاطبان زیادی دسترسی پیدا کنند.

اعضای شبکه‌های تروریستی ممکن است با ثبت اسناد پرداخت به نام اشخاص ثالث، به سیستم مالی تنظیم شده دسترسی پیدا کنند. آن‌ها به دلیل این فرآیند ثبت نام مستقیم و سطح نسبتاً بالای ناشناس بودن، برای جلوگیری از شناسایی اغلب از سیستم‌های پرداخت آنلاین استفاده می‌کنند. سازمان دهندگان و تسهیل کنندگان این طرح با اطمینان از "چرخش" ملزومات پرداخت (کیف پول الکترونیکی، کارت‌های اعتباری، شماره تلفن‌های همراه و غیره)، و ارسال اطلاعات مربوط به اطلاعات در اینترنت روش‌های جدید پرداخت مانند کیف پول الکترونیکی را در چنین طرحی استفاده می‌کنند.

الزامات و بایسته‌های رسانه‌ها در مبارزه با تأمین مالی تروریسم

رسانه‌های اجتماعی باید اهمیت سیاسی CTF را با بازتاب صریح اولویت‌های شورای امنیت سازمان ملل و FATF در سیاست‌ها، استراتژی‌ها و گزارش‌های شفافیت خود تشخیص دهند. رسانه‌های اجتماعی مشخص شده که در معرض خطر تأمین مالی تروریسم هستند باید شرایط خدمات و استانداردهای جامعه خود را به روز کنند تا صراحتاً منابع مالی تروریسم را رعایت و ممنوع کنند (مطابق با قوانین و مقررات بین‌المللی قابل اجرا از قبیل FATF) و اقدامات مخالف قطعنامه‌ها و تحریم‌های شورای امنیت سازمان ملل. همچنین رسانه‌های اجتماعی باید به روشنی نشان دهند که آن‌ها تعاریف مناسب تحریم‌ها را درک کرده و به کار می‌برند. در عین حال، سیاستگذاران باید اطمینان حاصل کنند که تعیین تعرفه‌ها و شرایط استفاده از شبکه‌های اجتماعی، در صورت امکان، اطلاعاتی مانند آدرس ایمیل، آدرس‌های IP و دسته‌های رسانه‌های اجتماعی را نیز شامل می‌شود که می‌توانند از اجرای تحریم‌ها توسط رسانه‌های اجتماعی پشتیبانی کنند. هرچه اطلاعات ارائه شده توسط دولت‌ها در مورد اشخاص تعیین شده بیشتر باشد، بخش خصوصی می‌تواند همکاری بیشتری درین زمینه داشته باشد.

رسانه‌های اجتماعی باید با دقت بیشتری عملکرد را کنترل کنند تا اطمینان حاصل شود که افزایش بودجه تروریستی از طریق فیلم‌های رسانه‌های اجتماعی، مانند تبلیغات با نام تجاری بزرگ و پرداخت سوپر چت، غیرفعال است. سیاست گذاران باید همکاری‌های بین سازمانی و مرزی را در مورد تهدید استفاده از رسانه‌های اجتماعی برای تأمین اعتبار تروریسم ترغیب کنند، و اطمینان حاصل کنند که آژانس‌های درگیر از قابلیت‌های لازم برای تحقیق رسانه‌های اجتماعی برخوردار هستند.

آژانس‌های اجرای قانون بین‌المللی مانند اینترپل و یوروپول باید توسعه اقدامات جدید تحقیق و پیگرد قانونی استاندارد را برای درگیری با اپراتورهای سرورها و سرویس‌های ابری مستقر در حوزه‌های قضایی خارج از کشور تسهیل کنند تا اطمینان حاصل شود که شواهد لازم به موقع جمع می‌شوند. این امر همچنین یک رویکرد هماهنگ بین‌المللی را در استفاده از رسانه‌های اجتماعی به عنوان همکاری گسترده را ترغیب می‌کند. سیاستگذاران باید از ایجاد مشارکت‌های جدید و اعمال نفوذ مشارکت‌های عمومی و خصوصی برای اطمینان از تلاش و آگاهی شرکت‌های رسانه‌های اجتماعی حمایت کنند. CTF

تامین مالی تروریسم و حمایت از تروریست‌ها، با روش‌های مختلف و پیچیده‌ای صورت می‌گیرد و نیز ابعاد گوناگون و گسترده‌ای دارد. از بعد اقتصادی و مالی گرفته تا بعد سیاسی، مذهبی، اجتماعی و... از جمله موارد دخیل محسوب می‌شوند. به واقع نمی‌توان انکار کرد که عناوین فقهی و مواد قانونی مرتبط با این امر در حقوق کیفری ایران از قبل موجود بوده و است، ولی روی دیگر سکه نشان می‌دهد که این ساز و کارهای موجود در قوانین ایران توان مقابله با این گستردگی و ابعاد گوناگون را ندارد. در ضمن بایستی در نظر داشت که برای مقابله با تامین مالی تروریسم، نیاز به شناخت هر چه بیشتر از مفهوم تروریسم و ابعاد مختلف آن و وجود ساز و کارهای قانونی مستقل در جهت مبارزه با این پدیده‌ی شوم می‌باشد.

قانون مبارزه با تامین مالی تروریسم که با فشارهای نهادهای مالی و بانکی بین‌المللی به مجموعه قوانین کیفری ایران ورود کرده است، بارقه‌هایی از امید را در جهت طراحی و ایجاد نظامی کارا در آینده‌ای نزدیک در راستای مقابله با تروریسم و تامین مالی آن نشان می‌دهد. اما این همه‌ی راه نیست و تا رسیدن به هدف و مطلوب مسیر طولانی‌ای باقیمانده است. این قانون نیز ضعف‌ها و کاستی‌های زیادی را در خود جای داده است تا آنجا که پس از دو سال از تصویب این قانون، نیاز به بازنگری و اصلاح ایرادات در آن موجب تدوین و تنظیم لایحه‌ی اصلاح قانون مبارزه با تامین مالی تروریسم شده است که در تاریخ ۱۳۹۷/۴/۳۱ به تصویب مجلس شورای اسلامی و در تاریخ ۱۳۹۷/۵/۱۰ به تایید شورای نگهبان رسیده است.

اتهام تامین مالی تروریسم به دو نحو علیه ایران مطرح شده است. نخستین اتهام عبارت است از اینکه چارچوب حقوقی و اجرایی مناسبی برای مبارزه با تامین مالی تروریسم علیه ایران وجود ندارد. این اتهام را می‌توان با تصویب قانون مبارزه با تامین مالی تروریسم و آیین‌نامه‌های اجرایی مرتبط با آن، و همچنین با تهیه نرم‌افزارها و فهرست‌های مربوط به این امر، مرتفع کرد. اتهام دیگر، این است که دولت ایران، خود، به حمایت مادی و معنوی از تروریسم دست زده است. به عبارت دیگر، اتهام اول این است که ایران، با تامین مالی تروریسم مبارزه نکرده است و اتهام دوم، اتهامی ناروا و کاملاً سیاسی است و تصویب قانون مبارزه با تامین مالی تروریسم نمی‌تواند این اتهام را مرتفع کند. البته عمدتاً این دولت ایالات متحده آمریکا بوده است که چنین اتهامی را علیه ایران مطرح کرده است. آمریکایی که با عوام فریبی به جای مبارزه با تروریسم به حمایت خود از تروریسم سرپوش می‌گذارد. خلاصه اینکه اتهام تامین مالی تروریسم که توسط آمریکا علیه ایران مطرح شده است، با تصویب قوانین در رابطه با مبارزه با تامین مالی تروریسم، برداشته نخواهد شد و مساله اخیر، مساله‌ای سیاسی است که راهکارهای خاص خود را دارد و به نظر نمی‌رسد که از منظر بانکی و فنی قابل حل باشد. مجموعه این مسائل نشان می‌دهد حتی در فرضی که ایران از فهرست مناطق پرخطر و دولت‌های غیرهمکار گروه اقدام مالی خارج شود، مشکلات مربوط به تامین مالی تروریسم، صد در صد حل نخواهد شد و بخشی از این مشکلات، به قوت خود باقی خواهند ماند. با این حال، رفع قسمتی از مشکلات نیز فی‌نفسه مطلوبیت دارد و نمی‌توان به دلیل اینکه بخشی از مشکلات، در هر حال باقی خواهد ماند، از تلاش برای حل مشکلاتی که قابل رفع هستند، دست برداشت.

- امین‌زاده، الهام (۱۳۸۰). «تفاوت تروریسم و تلاش برای دستیابی به حق تعیین سرنوشت»، فصلنامه راهبرد، (تهران، مرکز تحقیقات استراتژیک)، شماره ۲۱، ۸۳-۹۷.
- بقایی‌هامانه، اسماعیل (۱۳۸۰). «مقابله با تروریسم از طریق همکاری بین‌الملل»، فصلنامه مطالعات راهبردی، سال چهارم، شماره ۱۴، ۷۲۸-۷۲۵.
- پورسعید، فرزاد (۱۳۸۸). «تحول تروریسم در روابط بین‌الملل»، فصلنامه مطالعات راهبردی، سال دوازدهم، شماره چهارم، ۱۷۰-۱۴۵.
- حبیب‌زاده، محمدجعفر و حکیمی‌ها، سعید (۱۳۸۶). «ضرورت جرم‌انگاری تروریسم در حقوق کیفری ایران»، فصلنامه مدرس علوم انسانی-پژوهش‌های حقوق تطبیقی، ۱۱(۲) (پیاپی ۵۱)، ۴۷-۷۲.
- حبیب‌زاده، محمدجعفر و مقدسی، محمدباقر و جعفری دولت‌آبادی، عباس (۱۳۸۸). «قاچاق انسان در حقوق کیفری ایران»، فصلنامه مدرس علوم انسانی-پژوهش‌های حقوق تطبیقی، ۱۳(۴)، (پیاپی ۶۳)، ۹۹-۱۲۳.
- حکیمی‌ها، سعید (۱۳۸۴). «مقایسه‌ی تروریسم و جرم سازمان‌یافته»، مجله دانشکده علوم انسانی (دانشگاه امام حسین(ع))، ۱۴(۶۱)، ۴۷-۷۰.
- رییس‌پور، مجتبی و مغفوری فرسنگی، بتول (۱۳۹۶). «تأثیر تصویب قانون مبارزه با تأمین مالی تروریسم بر تلافی اصل حفظ داده‌ها و اصل شفافیت در حقوق بانکی ایران»، چکیده مقالات همایش بین‌المللی ابعاد حقوقی - جرم شناختی تروریسم، تهران: انتشارات دانشگاه علامه طباطبایی، چاپ اول.
- سلیمی، صادق (۱۳۸۲). «قاچاق تسلیحات گرم به عنوان یک جنایت سازمان‌یافته فراملی»، فصلنامه پژوهش‌های حقوق تطبیقی (مدرس علوم انسانی)، ۷(۴)، ۱۰۱-۱۲۲.
- سلیمی، صادق (۱۳۸۳). «قاچاق اشخاص به عنوان یک جنایت سازمان‌یافته فراملی»، مجله دانشکده حقوق دانشگاه تهران، ۶۴ (پیاپی ۵۱۸)، ۳۷-۵۸.
- سمعی اصفهانی، علیرضا و بهرامی‌مقدم، سجاد و افشاری، داود (۱۳۹۴). «مبارزه با تأمین مالی تروریسم در پرتو اسناد بین‌المللی»، فصلنامه مطالعات بین‌المللی پلیس، ۶(۲۲)، ۱۰۷-۱۳۶.
- شریفی طرازکوهی، حسین و شبستانی، علی (۱۳۹۰). «مقابله با تروریسم در پرتو سیاست‌های اتخاذی جمهوری اسلامی ایران»، مجله سیاست دفاعی، ۱۹(۷۶)، ۹-۵۴.
- شمس‌ناتری، محمدابراهیم و اسلامی، داود (۱۳۹۴). «ماهیت کیفری تأمین مالی تروریسم»، فصلنامه مطالعات حقوق کیفری و جرم‌شناسی، ۲(۴ و ۵)، ۲۵۷-۲۸۶.
- طیبی‌فرد، امیرحسین (۱۳۸۴). «مبارزه با تأمین مالی تروریسم در اسناد بین‌المللی»، مجله حقوقی دفتر خدمات حقوقی بین‌المللی جمهوری اسلامی ایران، ۳۲(۳۲)، ۲۵۹-۳۰۵.
- عالی‌پور، حسن (۱۳۸۹). «نسبیت مفهومی تروریسم از نگاه فقه»، فصلنامه مطالعات راهبردی، ۱۳(۴) (مسلسل ۵۰)، ۱۱۹-۱۵۱.
- علوی لنگرودی، سیدحسین (۱۳۸۵). «مبارزه با تأمین مالی تروریسم؛ جستجوی سوزن در انبار کاه»، فصلنامه بانک و اقتصاد، ۷۲(۷۲)، ۶۳-۶۶.
- فروغی، فضل‌اله، کیوان غنی و محمد میرزایی (۱۳۹۵). «پیشگیری وضعی از تروریسم هسته‌ای با تأکید بر تدابیر نظارتی بین‌المللی»، حقوق کیفری، ۴(۴).

- کارگری، نوروز (۱۳۹۰). «تروریسم و حقوق بشر، مجله تعالی حقوق»، ۴(۱۵)، ۳۶-۱۳.
- کوشا، جعفر و نامیان، پیمان (۱۳۸۷). «جایگاه اعمال تروریستی در پرتو حقوق بین‌الملل کیفری»، فصلنامه حقوق، مجله دانشکده حقوق و علوم سیاسی، ۳۸(۳)، ۲۵۶-۲۳۳.
- متقی، افشین، کاویانی راد، مراد، نجفی، سجاد. (۱۳۹۴). «رابطه امنیت زیست‌محیطی با امنیت ملی (مطالعه موردی بیوتروریسم)». مجلس و راهبرد، ۲۲(۸۳)، ۷۵-۱۰۰.
- موزن، میثم (۱۳۹۰). قاجاق سلاح و مهمات در سیاست جنایی ایران و اسناد بین‌المللی، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره).
- ویسی، هادی و محمدی‌نژاد، شهناز (۱۳۹۵). «تاثیر قاجاق مواد مخدر بر امنیت اجتماعی». مطالعه موردی استان کرمان»، فصلنامه جغرافیا و توسعه، ۱۴(۴۲)، ۱۰۷-۱۲۵.

How to Fight Terrorism Financing in Iran and International Documents and the Role of the Media in Its Effectiveness

Abstract

Terrorism financing is a big crime, which can affect the economy of the states and can leave also abundant consequences on the social level. Terrorism financing is one of the forms of criminal leadership, on which special regulations have been created in Iranian Criminal Law.

Accordingly, the present study has applied a descriptive method, and library references to analyze the manner of fighting terrorism financing in Iran and international documents and the role of media in its effectiveness. Hence, this study has investigated the manner of fighting terrorism financing in Iran, the manners of terrorism financing, the manner of fighting financing resources in Iran, the Anti-terrorism Financing Law and the objections, the manner of fighting terrorism financing in the international documents, the role of the media in the effectiveness of fighting terrorism financing, and the requirements of media to fight terrorism financing. The investigations showed that the Islamic Republic of Iran, same as other states, has criminalized money laundering and terrorism financing, and has provided required regulations and acts. These acts have been approved by qualified authorities, and the Anti-terrorism Financing Law has been approved by Islamic Council (Majlis). Also, the findings of the study revealed that social media shall recognize the political importance of CTF with the explicit reflection of the preferences of the UN Security Council, and FATF in the policies, strategies, and transparency statements.

Keywords: terrorism financing, Iran Laws, International Documents, media